Przedpłata wraz z przesełką pocztową wynosi 5 zł. a. w. rocznie.

ZWIĄZEK.

REDAKCYA i Administracya we Lwowie przy placu Maryackim l. 9.

Pismo tygodniowe.
Organ Związku stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych
wychodzi co Poniedziałek w objętości pół arkusza.

Nr. 11. **Poniedziałek**, dnia 14. Kwietnia 1879. **VI. rocznik.**

Towarzystwo kredytowe „Oszczędność“ w Tłumaczu i Wydział krajowy.

Na wstępie upraszamy Szanownych czytelników o odczytanie artykuliku naszego w „Związku“ z r. 1878. Nr. 6. str. 32. i 33. pod tym samym tytułem, jak powyższy, gdyż niniejszy artykuł jest tylko dalszym ciągiem poprzedniego.

Więc odpowiedź Wydziału krajow. z daty 27. sierpnia 1878. l. 22.108. na motywowane przedstawienie Wydziału powiatowego w Tłumaczu z d. 26. marca 1878. l. 76. brzmi dosłownie, jak następuje:

„Załatwiając sprawozdanie z dnia 26. marca 1878. l. 76. w przedmiocie zwinięcia powiatowéj kasy pożyczkowéj Wydział krajowy wychodząc z zasady, że fundusze stanowiące majątek zakładowy gmin lub powiatów, względnie zakładów gminnych lub powiatowych, wymagają prawnego zabezpieczenia w myśl §. 230. ust. cyw. i licznych późniejszych rozporządzeń, wyliczających efekta wartościowe, w których kapitały sierocińskie, kurendów i w ogóle fundacyjne §. 646. ust. cyw. i dekretu nadwornéj kancelaryi z dnia 12. grudnia 1827. r. lokowane być mogą, takiego zaś bezpieczeństwa Towarzystwo na prywatnym kredycie oparte, nie nastręcza — daléj z uwagi, że mając postanowieniem §. 48. ust. o Rep. pow. włożony na się obowiązek, czuwania nad całością majątku zakładowego powiatu i zakładów powiatowych — byłby w wykonaniu tego prawa nadzoru ubezwładniony, w razie lokowania funduszów, majątek taki stanowiących w Towarzystwie, nad którém mu żadna kontrola nie przysługuje — w końcu z uwagi, że w myśl dopiéro co przytoczonego postanowienia §. 48. ust. o Rep. pow. cięży na nim odpowiedzialność za skutki wszelakich zarządzeń tego majątku dotyczących, dla czego też postanowieniem §. 25. ust. o Rep. pow. uczyniono je zawisłémi od zatwierdzenia Wydziału krajowego, odmawia ostatecznie zatwierdzenia uchwały Rady powiatowéj, którą postanowiono fundusze pozostałe po zwinięciu powiatowéj kasy pożyczkowéj w Towarzystwie kredytowém „Oszczędność“ w Tłumaczu i poleca Wydziałowi powiatowemu, aby sprawę użycia i przeznaczenia tych funduszów przedłożył ponownie Radzie powiatowéj celem powzięcia odpowiedniéj uchwały. Alegata powołanego na wstępie sprawozdania zwracają się.“

Po otrzymaniu tego reskryptu przedłożył go Wydział powiatowy w Tłumaczu Radzie powiatowéj pod rozwagę, która na pełném posiedzeniu dnia 30. października 1878. uchwaliła większością głosów zaprowadzić napowrót powiatową kasę pożyczkową. Wszelako Wydział powiatowy widząc, że powiatowa kasa pożyczkowa teraźniejszym wymogom nie odpowiada, wolał raczéj założyć powiatową kasę oszczędności i dla tego udał się do Wydziału krajowego pismem z dnia 20. listopada 1878. l. 1.491. z zapytaniem, „czy udzielony dawniéj wzór statutu dla pow. kasy oszczędności jakim zmianom nie uległ“. Równocześnie zaś wypowiedział Wydział powiatowy ulokowane w Towarzystwie kredytowém „Oszczędność“ w Tłumaczu fundusze, które wynoszą obecnie około 7.000 zł. Wydział krajowy w lot, bo reskryptem z d. 26. listopada 1878. l. 56.902. zachęcił Wydział powiatowy do założenia pow. kasy oszczędności — a Wydział powiatowy statut już ułożył i do zatwierdzenia Wydziałowi kraj. przesłał.

Przebieg całéj téj smutnéj sprawy przedstawiliśmy Szanownym czytelnikom objektywnie, wstrzymując się dotąd od komentarzy. Nie możemy jednak daléj powstrzymać naszych uwag i dla tego tu je dołączamy.

Zwracamy więc uwagę, że sprawa lokacyi funduszów w Tłumackiém Towarzystwie ciągnęła się od dnia 27. października 1875. do 27. sierpnia 1878. czyli blisko trzy lata, w których Wydział krajowy nie mógł przyjść do przekonania, czy można Towarzystwu „Oszczędność“ zaufać fundusze publiczne. Więc najpiérw w r. 1876. Wydział krajowy nie wié, w jaki sposób odpowiadają członkowie za zobowiązania stowarzyszenia, pomimo, że dotycząca ustawa państwowa istnieje od 9. kwietnia 1873. r. W styczniu roku 1878. nie wiadomo znowu Wydziałowi krajowemu „w jakim charakterze Wydział powiatowy jako taki z majątkiem powiatu do stowarzy-

szenia w mowie będącego mógłby przystąpić". Wydział krajowy przeoczył w przedłożonym sobie statucie Towarzystwa Tłumackiego cały szereg §§fów („Związek" 1878. str. 33.), warujących prawa wierzycieli stowarzyszenia. Wreszcie późnym latem r. 1878. wyjaśnia Wydziałowi krajowemu §. 646. ust. cyw. i §. 48. ust. o Rep. pow., że powinien po myśli §. 25. ust. o Rep. pow. przeszkodzić Tłumackiemu powiatowi, aby nie naraził na szwank funduszów publicznych przez powierzenie ich instytucyi, znakomicie prowadzonéj przeważnie przez tych samych ludzi, którzy w Radzie lub Wydziale powiatowym zawiadują całym majątkiem powiatowym.

O ile tak znakomite i o znajomości stosunków miejscowych i ustaw ogólnych wybornie świadczące załatwienie téj trudnéj i zawiłéj sprawy wymagało wiele namysłu i czasu (3 lata) — o tyle sprawa tak jasna, łatwa i wszechstronnie omówiona, jak założenie nowéj instytucyi kredytowéj przeszła prędko i stanowczo, bo w sześciu dniach. A nie było się zresztą i nad czém zastanawiać, wszak w ostatnich kilku latach tylko 3 instytucye kredytowe powstały w Tłumaczu: Powiatowa kasa pożyczkowa, Powiatowe Towarzystwo zaliczkowe i Towarzystwo kredytowe „Oszczędność", a z tych tylko dwie, t. j. pow. kasa i pow. Towarzystwo uznały, że byt ich stał się zbytecznem w obec znakomicie rozwijającego się Towarzystwa kredytowego „Oszczędność". Natomiast warto zakładać dla 7.000 zł. powiatowéj kasy nową instytucyą, skoro Towarzystwo kred. „Oszczędność" dotąd tylko dwa interesy, t. j. powiatową kasę i powiatowe Towarzystwo zlikwidowało ku ogólnemu zadowoleniu interesowanych. Założenie pow. kasy oszczędności w Tłumaczu tém bardziéj jest wskazane, że stosunki nasze kredytowe dozwalają jeszcze na robienie przeróżnych eksperymentów, a że dotąd tylko w Wadowicach podobna instytucya istnieje, więc należy się przekonać, jak ona i w innych powiatach fungować będzie — trudno bowiem wierzyć ludziom fachowym i praktycznym, wybrańcom narodu, posłom krajowym — autorom publikowanych [1]) przez Wydział krajowy rozpraw, że statuta wadowickiéj kasy są wadliwe, że zakłady pożyczkowe nie mogą się opiérać o kreacyą kas oszczędności, gdyż cele ich są wręcz sobie przeciwne, że wreszcie przykład wadowicki niczego nie poucza, gdzie przy obecnym składzie osób może nawet kantor wymiany lub akcyjne hyperspekulacyjne przedsiębiorstwo okazałoby się na razie jeszcze pożytecznem.

Lecz dość tych żartów, które nas tylko bolą!... Ze wszystkiego, co się dzieje, dla nas pomimo wszelkiego rodzaju ankiet widoczna, że Wydział krajowy nie chce popiérać instytucyi stowarzyszeń zaliczkowych, że wierzy preokupowanéj i niczém nieuzasadnionéj opinii, jaką o nich objawiał z właściwą sobie namiętnością poseł Zyblikiewicz, że nęci go nauka krakowska, w „Czasie" bez ogródki ogłoszona, iż należy tworzyć instytucye kredytowe dla ludu, celem opanowania go na polu politycznem. Bodaj kraj nie doznał złych tego skutków! bodaj się to kiedyś na nim nie zemściło! Na razie jedyną pociechą dla przeciwników téj, zdaniem naszém, zgubnéj tendencyi, jest to, że się niezgrabnie biorą do rzeczy ci, którzy ster w rękach chcą utrzymać. A nie należy zapominać, że instytucye pieniężne w innych, niż ekonomicznych celach mogą wyzyskać sprytne koterye, lub jeszcze sprytniejsze jednostki — ale nigdy władze publiczne. Stąd téż przykład banków krakowskich i pewnego banku lwowskiego nie powinien nęcić nikogo, choćby ktoś tą samą metodą zamyślał dobrze dla kraju działać.

Dr. A. Z.

[1]) Dr. Tadeusz Skałkowski: „O kasach oszczędności w Galicyi" w r. 1876. str. 6.

Zmiana statutu
stanisławowskiego Banku zaliczkowego.

Nieobojętną będzie dla czytelników „Związku" wiadomość, że statut Banku zaliczkowego w Stanisławowie znacznym uległ zmianom, na ogólnem Zgromadzeniu członków tego stowarzyszenia, odbytém w dniu 30. marca b. r.

Jeżeli instytucya tak wzorowo prowadzona, jak Bank stanisławowski, zmienia swój statut, to jest to niezawodnie wynikiem dojrzałéj rozwagi, a uchwały zapadłe w Stanisławowie powinny być cenną wskazówką dla innych towarzystw zaliczkowych.

Nie wątpimy, że stanisławowski Bank zaliczkowy roześle zmieniony statut swój wszystkim pokrewnym stowarzyszeniom w naszym kraju; nie będziemy przeto na tém miejscu rozbiérać zmian podrzędnéj doniosłości, wskażemy tylko niektóre zasadnicze zmiany.

Dyrekcya Banku zaliczkowego składała się dotychczas z trzech dyrektorów, kasyera i kontrolora, którzy jednak nie mieli zastępców.

Obecnie uchwalono, że Dyrekcya składać się będzie z trzech dyrektorów i dwóch zastępców, kasyer i kontrolor zaś nie są członkami Dyrekcyi, lecz stałymi urzędnikami stowarzyszenia, których mianuje Rada nadzorcza w połączeniu z Dyrekcyą na wspólnem posiedzeniu (§. 5. nowego statutu).

Kasyer i kontrolor prowadzą zwyczajną manipulacyą wewnętrzną Banku, przyjmują wpłaty na udziały, na wkładki oszczędności, raty pożyczek i t. p.

Lecz obowiązkiem Dyrektorów jest być obecnymi przy obrachunkach dziennych między kasyerem a kontrolorem, sprawdzać wyniki ze stanem kasy, utrzymywać trzeci klucz od kasy głównéj, zaś przynajmniéj raz na kwartał Dyrek-

cya przeprowadza szkontrum kasy, walorów i dokumentów (§. 15. nowego statutu).

Drugą ważną zmianą jest dodatek do postanowień o wystąpieniu członków następującéj treści:

„Członek stowarzyszenia, który zaciągniętéj w stowarzyszeniu pożyczki jeszcze nie spłacił, wystąpienia ze stowarzyszenia zapowiadać nie może“. (§. 45. nowego stat.).

Podobną zmianę uchwaliło ogólne Zgromadzenie lwowskiego Towarzystwa zaliczkowego.

Co do wypłaty wypowiedzianych udziałów przyjęto w Banku stanisławowskim następujące zastrzeżenie, zastosowane zresztą w powszechnéj już praktyce naszych towarzystw:

„że wypłata nastąpi w 3 miesiące po ukończeniu dotyczącego roku administracyjnego — jeżeli wszystkim zobowiązaniom członka z tytułu pożyczki lub poręki stało się zadość!“

Trzecią ważną zmianą jest dodatkowe postanowienie w ustępie o odpowiedzialności członków.

Od czasu bankructwa Towarzystwa kredytowego miejskiego coraz częściéj dają się słyszéć obawy przed następstwami nieograniczonéj poręki. Bank stanisławowski przyjął więc postanowienie, które zapewne członków jego całkowicie zaspokoi. Wypowiadając wyraźnie, że członkowie Banku ręczą za jego zobowiązania solidarnie całym swoim majątkiem — statut Banku zawiéra następnie takie postanowienie, które dosłownie przytaczamy:

„Ażeby zaś członkowie w rzeczy saméj nie byli narażeni na wykonanie powyższego sposobu odpowiedzialności, jest Dyrekcya Towarzystwa pod odpowiedzialnością obowiązana, w razie gdy spostrzeże, że straty Towarzystwa dochodzą do czwartéj części wpłaconych udziałów, złożyć o têm niezwłocznie wyczerpujące sprawozdanie Radzie nadzorczéj, która ma zarządzić odpowiednie kroki w celu zasłonienia członków od dalszych strat i odpowiedzialności.“ (§. 50. stat.).

Czwarta ważna zmiana dotyczy powiększenia funduszu rezerwowego.

Dotychczas w Banku stanisławowskim wstępne wynosiło 2 zł.; obecnie uchwalono, że najniższe wstępne wynosi i nadal 2 zł., lecz ktokolwiek deklaruje wpłatę wyższego udziału, jak 100 zł., obowiązanym jest wpłacić od każdych dalszych 100 zł. po 1 zł. na fundusz rezerwowy. (§. 54. statutu).

Występujący członkowie zaś są obowiązani uiścić przy wystąpieniu połowę opłaty wstępnéj, stosownie do wysokości wypłaconego udziału.

Nadmieniamy, że udział w Banku zaliczkowym wynosi najmniéj 20 zł., a najwięcéj 2000 zł.

Udzielanie pożyczek dotychczas zależało w Banku zaliczkowym od Dyrekcyi, wszakże w granicach kredytu, przez Radę nadzorczą uchwalonego. Nowy statut przekazuje udzielanie pożyczek Radzie nadzorczéj łącznie z Dyrekcyą, a to w obecności najmniéj 5 członków Rady (z pomiędzy 10ciu) i dwóch członków Dyrekcyi.

Stan zaś wszystkich kredytów, udzielonych członkom, ma co pół roku ulec rewizyi i cenzurze Rady nadzorczéj. (§. 33. stat.).

Kończąc to sprawozdanie winniśmy podziękować Dyrekcyi Banku zaliczkowego za nadesłanie uchwalonych zmian statutu, z których niejedną możnaby zastosować z korzyścią w innych towarzystwach.

Nie możemy jednak pominąć uwagi, że przekazując Radzie nadzorczéj udzielanie pożyczek należało wyraźnie wypowiedzieć, iż Rada nadzorcza udziela pożyczki na wniosek Dyrekcyi. Wprawdzie postanowienie takie będzie niewątpliwie zamieszczone w regulaminie Banku zaliczkowego, kierownicy téj instytucyi bowiem zbyt dobrze rozumieją, iż zadaniem Rady nadzorczéj jest przedewszystkiém kontrola, nie zaś administracya, i dlatego téż w nowym statucie nazwę „Rada zawiadowcza“ uchylono, a natomiast wprowadzono nazwę „Rada nadzorcza“. Lecz postanowienie, zastrzegające Dyrekcyi przynajmniéj inicyatywę w udzielaniu pożyczek, tak iż tylko na wniosek Dyrekcyi pożyczka daną być może, zbyt jest ważnêm, aby nie znajdowało się w statucie. Należało postanowienie takie zamieścić w statucie i dlatego, aby nie dać sposobności do przypuszczenia, iż właściwie Rada nadzorcza, nie zaś Dyrekcya, jest najważniejszym administracyjnym organem Towarzystwa, podczas gdy jéj zadaniem jest przedewszystkiém kontrola, którą chcąc prawidłowo wykonywać nie może i niepowinna brać zbyt wielkiego udziału w administracyi.

Zastrzeżenie więc dla Dyrekcyi wyłącznego prawa stawiania wniosku o udzielenie pożyczki uważamy jako minimum atrybucyi Dyrekcyi w tym względzie.

Dr. T. S.

Bilanse stowarzyszeń zarobkowych za r. 1878.

Jarosław. Towarzystwo zaliczkowe. Rachunek strat i zysków. Winien. Procenta wypłacone 3.387·05; procenta naprzód pobrane 1.294·93; procenta do wypłaty od rachunku bieżącego 737·44; procenta do wypłaty od wierzytelności 1 184·70; koszta administracyi 2.458·46; 10% koszta założenia 40·29; czysty zysk za r. 1878. 1.818·18½; Razem 10.911·05½. Ma. Procenta pobrane 7.244·58; procenta zwłoki pobrane 2.476·15½; procenta zwłoki od zaległych rat za r. 1878. 584·96; procenta należne od chwilowéj lokacyi 1878. 149·19; koszta administracyi 456·17; Razem 10.911·05½. Bilans. Stan czynny. Gotówka kasy z d. 31. grudnia 1878. 4.352·88; chwilowa lokacya 5.000·—; pożyczki udzielone członkom na skrypta 52.261·26½; pożyczki udzielone członkom na zastawy 325·86; procenta

zwłoki od zaległych rat za r. 1878. 584·96; procenta od chwilowéj lokacyi za r. 1878. 149·19; zwrot kosztów administracyi 456·17; koszta założenia po strąceniu 10% 362·68; Razem 63.493·00 ½. Stan bierny. Udziały członków 19.842 80; wkładki na rachunek bieżący 17.064·49 ½; wierzyciele wekslowi Towarzystwa 18.796·29 ½; procenta naprzód pobrane za r. 1879. 1.294·—; procenta do wypłaty za r. 1878. od rach. bież. 737·44; procenta do wypłaty za r. 1878. wierzycielom 1.181·70; wstępne czyli fundusz rezerw. 2.754·16; czysty zysk za r. 1878. 1.818·18 ½. Razem 63.493·— ½. Ogólny obrót kasowy 429.841·20.

Przemyśl. Stowarzyszenie oszczędnicze i zaliczkowe I. ogólnego Towarzystwa urzędników austryacko-węgierskiéj monarchii spółka zarejestrowana z ograniczoną poręką. Obliczenie i podział czystego zysku. Przychód. Z odsetek wpłaconych wpłynęło 2.251·55. Wydatki. Zapłacono odsetek 52·73; wydatki administracyjne 319 31; zapłacone podatki 256·76. Czyni razem 628 80. Czysty dochód z końcem r. 1878. wynosi zatém 1·622·75. Bilans. Aktywa. Zaliczki pomiędzy członkami z końcem r. 1878. zalegające 18.564·52; gotówka w kasie z końcem 1878. r. 949·92; w asygnatach kasowych innych zakładów kredytowych 650·00. Razem 20.164·44. Pasywa. Wkładki członków na udział 12.318·50; wkładki oszczędności 4.633·41; fundusz rezerwowy 1.589·78; czysty dochód do podziału 1.622 75. Razem 20.164·44. Ogólny ruch kasowy 47.425 92. Liczba członków 250.

Radziechów. Towarzystwo zaliczkowe. Rachunek strat i zysków. Winien. Z rachunku kosztów założenia i ruchomości 41·14; z rach. kosztów administracyi 793·40; zysk za rok 1878. 1.880·55. Razem 2.715·09. Ma. Z rachunku odsetek 2·715·09. Razem 2.715·09. Bilans. Stan czynny. Pożyczki 38.664·98; odsetki naprzód zapł. 103·49; odsetki zaległe za r. 1878. 361·22; koszta proces. 11·36; koszta urządzenia 162·—; gotówka 624·06. Razem 39.927·11. Stan bierny. Udziały członk. 7.223·65; wkładki oszczędności 16 346·65; wierzyciele wekslowi 13.000·—; odsetki naprzód pobrane 500·21; fundusz rezerwowy 975·—; zysk na r. 1879. 1·05; zysk za r. 1878. 1.880·55. Razem 39.927·11. Ogólny ruch kasowy 115.118·66. Liczba członków 623.

Tyśmienica. Kasa zaliczkowa „Wiara“. Rachunek strat i zysków. Straty: procenta po 8 od sta od wkładek oszczędności gotówką wypłacone 114·25; procenta należące dopisane 438·62; procenta wierzycielom gotówką wypłacone 2.049·08; procenta narosłe do kapitału dopisane 187·81; procenta naprzód pobrane 541·17; rezerwa procentów 500·—; 15% kosztów umorzenia inwentarza 34·15; 8% od kapitału funduszu rezerwowego 204.80; podatki zapłacone 249·80; rezerwa na r. 1879. według wymiarów 588·41; koszta zarządu wypłacone 1.098·35: koszta zarządu należące nieuiszczone 350·—; pozostałość czystego zysku 2.389·40; razem 8.742·83. Zyski: procenta przeniesione z r. 1877. 1.198·95; rezerwa na podatki z r. 1878. 243·84; nadwyżka zysków 42·57; procenta pobrane w r. 1878. 5.818·63; procenta zaległe 1991·—; procenta naprzód zapłacone wierzycielom 127·59; od tego procenta za r. 1877 679·75: razem 8.742·83. Bilans. Stan czynny: zapas kasowy 500·40; pożyczki udzielone 56.515·32; inwentarz biurowy 193·62; odsetki naprzód zapłacone i zaległe 2.118·59; zaliczki na koszta prawne 744·30; razem 60.072·23. Stan bierny: udziały wpłacone 21.524·20; fundusz rezerwowy 2.545·27; wkładki oszczędności i na rachunek otwarty 7.753·62; wierzyciele stowarzyszenia 23.880·14; odsetki naprzód pobrane na r. 1879. 1.041·17; niezapłacone podatki 588·41; niezapłacone koszta zarządu 350·—; pozostałość czystego zysku 2.389·40; razem 60.072·23. Ogólny obrót kasowy 106.025·34. Liczba członków 614.

OGŁOSZENIA.

Wydawca i odpowiedzialny redaktor: Dr. Alfred Zgórski. Z I. Związkowéj Drukarni we Lwowie, Hotel Żorża.